

מצוות קידושין

הקושי במקורות

דברים פרק כד, א-ו

(א) **כי** יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו:

(רש"י בראשית פרק יח

(טו) כי יראה וגו' כי צחקת - הראשון משמש לשון דהא שנותן טעם לדבר ותכחש שרה לפי שיראה, והשני משמש בלשון אלא, ויאמר לא כדבריך הוא אלא צחקת, שאמרו רבותינו כי משמש בארבע לשונות אי, דילמא, אלא, דהא:

רש"י בראשית פרק מג

כי יאמר - אשר יאמר, **כי משמש בלשון אם, ואם משמש בלשון אשר**. הרי זה שימוש אחד מארבע לשונותיו שמשמש כי, והוא אם, שהרי כי זה כמו אם, כמו עד אם דברתי דברי (כד לג):

רש"י שמות פרק כג

(ה) כי תראה חמור שונאך וגו' - **הרי כי משמש בלשון דלמא**, שהוא מארבע לשונות של שמושי כי וכה פתרונו שמא תראה חמורו רובץ תחת משאו:

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מא עמוד א

/מתני'/. האיש מקדש בו ובשלוחו. האשה מתקדשת בה ובשלוחה. האיש מקדש את בתו כשהיא נערה, בו ובשלוחו. גמ'. השתא בשלוחו מקדש, בו מיבעיא? אמר רב יוסף: **מצוה** בו יותר מבשלוחו;

תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יח עמוד ב

משנה. ואלו כותבין במועד: קדושי נשים, וגיטין, ושוברין, דייתיקי, מתנה, ופרוזבולין, איגרות שום, ואיגרות מזון, שטרי חליצה, ומיאונים, ושטרי בירורין, גזרות בית דין, ואיגרות של רשות.

גמרא. אמר שמואל: מותר לארס אשה בחולו של מועד, שמא יקדמנו אחר. לימא מסייע ליה: ואלו כותבין במועד: קדושי נשים. מאי לאו שטרי קדושין ממש? - לא, שטרי פסיקתא, וכדרב גידל אמר רב. דאמר רב גידל אמר רב: כמה אתה נותן לבנך - כך וכך, כמה אתה נותן לבתך - כך וכך. עמדו וקדשו - קנו. הן הן הדברים הנקנין באמירה. לימא מסייע ליה: אין נושאים נשים במועד, לא בתולות ולא אלמנות, ולא מיבמין, מפני ששמחה היא לו. הא לארס - שרי! - לא מיבעיא קאמר; לא מיבעיא לארס - **דלא קעביד מצוה**, אלא אפילו לישא נמי, דקא עביד מצוה - אסור. **תא שמע, דתנא דבי שמואל: מארסין אבל לא כונסין**, ואין עושין סעודת אירוסין, ולא מיבמין, מפני ששמחה היא לו. שמע מינה.

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף לו עמוד ב

משנה. כל שחייבין עליו משום שבות, משום רשות, משום מצוה, בשבת - חייבין עליו ביום טוב... ואלו הן משום רשות: לא דנין, ולא מקדשין, ולא חולצין, ולא מיבמין. ואלו הן משום מצוה: לא מקדשין, ולא מעריכין, ולא מחרימין, ולא מגביהין תרומה ומעשר. כל אלו ביום טוב אמרו, קל וחומר בשבת. אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד.

גמרא.... ואלו הן משום רשות: לא דנין. והא מצוה קעביד! - לא צריכא, דאיכא דעדיף מיניה. **ולא מקדשין - והא מצוה קעביד! - לא צריכא דאית ליה אשה ובנים.**

רש"י מסכת ביצה דף לו עמוד ב

ולא מקדשין הא מצוה קא עביד - שנושא אשה לפרות ולרבות, ואמאי קא קרי ליה רשות? דאית ליה אשה ובנים - שני זכרים לבית שמאי, או זכר ונקבה לבית הלל, ותו לא מיפקד כולי האי, כדאמרין ביבמות (סא, ב), ומיהא, קצת מצוה איכא, כדאמר בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך (קהלת יא).

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מט עמוד א

משנה. ההולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו, ולאכול סעודת אירוסין בבית חמיו, ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו. אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו - יחזור ויבער, ואם לאו - מבטלו בלבד... גמרא. ורמינהו: ההולך לאכול סעודת אירוסין בבית חמיו ולשבות שביתת הרשות - יחזור מיד! אמר רבי יוחנן: לא קשיא; הא - רבי יהודה, הא - רבי יוסי. דתניא: סעודת אירוסין - רשות, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: מצוה. והשתא, דאמר רב חסדא: מחלוקת - בסעודה שניה, **אבל בסעודה ראשונה - דברי הכל מצוה**. אפילו תימא הא והא רבי יהודה, ולא קשיא: הא - בסעודה ראשונה, הא - בסעודה שניה. תניא, אמר רבי יהודה: אני לא שמעתי אלא סעודת אירוסין, אבל לא סבלונות. אמר לו רבי יוסי: אני שמעתי סעודת אירוסין וסבלונות.

רש"י מסכת פסחים דף מט עמוד א

סעודה שניה - כך הוא דרך החתנים, לאחר סעודת אירוסין חוזר ומשגר סבלונות לארוסתו, וסועד שם. אני לא שמעתי - שתהא מצוה אלא סעודת אירוסין לבדה, אבל לא סעודת סבלונות. סבלונות - דורונות, כלים נאים.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ז עמוד ב

תנו רבנן: מברכין ברכת חתנים בבית חתנים, ר' יהודה אומר: אף בבית האירוסין מברכין אותה. אמר אביי: וביהודה שנו, מפני שמתייחד עמה. תניא אידך: מברכין ברכת חתנים בבית חתנים, וברכת אירוסין בבית האירוסין. ברכת האירוסין מאי מברך? רבין בר רב אדא ורבה בר רב אדא, תרוייהו משמיה דרב יהודה אמרי: ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות, ואסר לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות על ידי חופה וקדושין. רב אחא בריה דרבא מסיים בה משמיה דרב יהודה: ברוך אתה ה' מקדש ישראל על ידי חופה וקדושין. מאן דלא חתים, מידי דהוה אברכת פירות ואברכת מצות, ומאן דחתים, מידי דהוה אקידושא.

רש"י מסכת כתובות דף ז עמוד ב

ואסר לנו את הארוסות - מדרבנן שגזרו על הייחוד של פנויה ואף ארוסה לא התירו עד שתיכנס לחופה ובברכה כדפרישית כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ואדרבנן נמי מברכין וצונו ואסר לנו כדאשכחן בנר חנוכה (שבת דף כג).

והתיר לנו - את נשותינו הנשואות לנו על ידי חופה וקידושין.

אברכת פירות - בורא פרי העץ.

ברכת מצות - על השחיטה ועל המילה דכיון דכולה חדא הודאה היא ואין הפסק בקשה בינתיים לא בעיא חתימה כדאמר בערבי פסחים (פסחים דף קה) ברכת המצות טעמא מאי משום דהודאה היא הא נמי כולה הודאה היא. מידי דהוה אקידושא - כיון דבלשון קדושה היא כקידוש היום חתמינן בה כי התם דבהיא חתמינן משום דיש בה הפסק כגון כי הוא יום תחלה למקראי קודש.